

Diariennr A793.262/2025

Saknr 729

Datum 2026-01-14

Version 01.01

Informationsklass Öppen

Utvärdering av polisarbetet i samband med skjutningen vid Campus Risbergska

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Tidigare lärande	3
1.3	Uppdraget	5
1.4	Syfte.....	5
1.5	Inhämtning.....	5
1.6	Utvärderingsgruppen	6
2	Tidslinje.....	7
3	Redovisning.....	9
3.1	Hur polisens arbete uppfattats	9
3.2	Polisens -metod för pågående dödligt våld (PDV) fungerar.....	11
3.3	Den snabba insatsen.....	13
3.4	Skolans PDV-utbildning	13
3.5	Skolans larmapp.....	14
3.6	Goda förutsättningar hos olika myndigheter den 4 februari	16
3.7	Insatsmiljön.....	17
3.8	Civillklädd polis i insatsområdet	18
3.9	Lång tid innan sjukvårdsinsatser kom igång inne i skolan	20
3.10	Polisens sjukvårdsarbete	22
3.11	Samverkanscentralen Seglet	23
3.12	Polisregionens visualisering motverkade spekulationer	24
3.13	Digitala spår i klockor och kameror	25
3.14	Hantering av tillhörigheter.....	26
3.15	Regionledningscentralernas verksamhet	27
3.16	Operativ ledning och förundersökningsledning.....	27
3.17	Rättegångsbalken och operativ ledning	29
3.18	BPU, DVI och FLO	30
3.19	Kommunikationsavdelningen	31
3.20	Pressträffen 15.30	32
3.21	Särskild händelse, SH	32
3.22	Polisens driftcenter – en del av ordinarie ledningssystem	34
3.23	Argus.....	36
3.24	En avslutande reflektion	36
4	Rekommendationer	38
4.1	Utveckla PDV-metod till att omfatta snabba livräddande åtgärder	38
4.2	PDV-utbildning inom polisen.....	38
4.3	Sammanhållen ledningsmodell.....	38
4.4	Öva.....	39

1 Inledning

Våldsdådet på Campus Risbergska i Örebro den 4 februari 2025 är den värsta massskjutningen i svensk historia men händelsen i sig är inte unik. Flera liknande våldsdåd har inträffat i Sverige sedan Polismyndighetens formering 2015. Flertalet av händelserna har utvärderats och har tillsammans med lärdomar från andra länders erfarenheter av liknande situationer lett till kontinuerlig förmågeutveckling inom svensk polis. Varje händelse är dock unik och varje ny hanteringen innehåller en blandning av framgångar, misstag och blottläggande av brister.

Denna rapport utgör en större del av utvärderingen av polisens hantering av våldsdådet på Risbergska. De lärdomar och slutsatser som utvärderingen genererar delges både allmänheten och det förmågeutvecklande systemet inom Polismyndigheten. Det senare syftar till att lärdomar från massskjutningen på Risbergska ska komplettera tidigare lärande och omsättas i det kontinuerliga arbetet med att göra polisen bättre.

1.1 Bakgrund

Tisdagen den 4 februari 2025 inkom flera larm om en pågående skottlossning på Campus Risbergska i Örebro. En omfattande polisinsats inleddes och efter genomsökning av lokalerna påträffades den misstänkta gärningspersonen död med flera vapen intill sig. Gärningsmannen mördade 10 personer innan han tog sitt liv. Fem skottskadades och många fler blev utsatta för beskjutning. Morden och mordförsöken kommer att påverka många under lång tid – för vissa återstoden av deras liv.

1.2 Tidigare lärande

Sedan 2015 har åtgärder vidtagits inom myndigheten för att öka polisens förmåga att hantera pågående dödligt våld inom framförallt ingripandeverksamheten, ledning och informationsdelning och utredningsverksamheten. Därtill har förmågan att upptäcka och förhindra denna typ av händelse förbättrats tillsammans med bland annat Center mot våldsbejakande extremism (CVE) och Säkerhetspolisen. Några exempel på den ökade förmågan beskrivs nedan.

Ingripa mot pågående dödligt våld

Det inledande skedet vid ett våldsdåd är kaotiskt. Polisens främsta uppgift är att så snabbt som möjligt stoppa det pågående dödliga våldet samt att göra platsen tillräckligt säker för ambulans och räddningstjänst att vidta livräddande och skadebegränsande åtgärder. Polisen har sedan attentaten i Paris 2015 utbildat och utrustat polisanställda vid bland annat ledningscentraler men framförallt i ingripandeverksamheten för att möta denna typ av händelse. Mental förberedelse, gemensamt taktiskt agerande samt tillgång till förstärkt personligt skydd och förstärkningsvapen har höjt polisens förmåga att hantera situationen. Polismyndigheten fortsätter tillsammans med andra relevanta aktörer att vidareutveckla arbetet med att få till snabbare livräddande åtgärder i liknande situationer.

Ledning och informationsdelning

Polismyndigheten har förbättrat förmågan till egen ledning och informationsdelning. Förbättringen har dels skett kopplat till så kallade särskilda händelser, vilket är situationer som är eller förväntas bli så omfattande, allvarliga eller komplexa att Polismyndigheten måste planera, organisera eller leda sin verksamhet i särskild ordning. Våldsdådet på Risbergska är ett exempel på en sådan händelse. Återkommande fördjupningsutbildningar, övningar och utvärderingar av särskilda händelser har lett till ökad förmåga inom enskilda polisregioner att hantera denna typ av händelse. Det har även underlättat i situationer där andra polisregioner förstärker den drabbade regionen.

Utöver särskilda händelser har Polismyndigheten utvecklat driftcenter som syftar till proaktiv informationsdriven brottsbekämpning och som överbrygar planlagd och händelsestyrd verksamhet. Driftcentren har bland annat visat sig framgångsrika i hanteringen av den organiserade brottsligheten och därtill knutna våldsbrott. Driftcentren inkluderar ett ansvarsområde för ordning och säkerhet inom vilket händelsetyper så som våldsdådet på Risbergska inkluderas.

Utredningsverksamheten

Det är inte ovanligt att en gärningsperson som flyr från platsen för ett våldsdåd begår ett nytt våldsdåd en tid senare. Polisen har därför förbättrat förmågan att identifiera, lokalisera och gripa gärningsperson för att förhindra en fortsättning. Förmågehöjningen består bland annat i ett snabbare arbetssätt för att inhämta, bearbeta och dela information, exempelvis kopplat till bild och film från kameraövervakning och allmänhet.

Det är främst utredningsverksamheten som är den del av polisen som möter anhöriga till offer för grova våldsbrott. Kontakten är viktig både för en framgångsrik förundersökning men inte minst som ett stöd till personer som befinner sig i en svår situation. Polisen arbetar kontinuerligt med att förbättra hur kontakten genomförs. I det syftet har funktionen Family Liason Officer (FLO) inrättats. Poliser som ingår i FLO är erfarna utredare som utbildas och övas i rollen.

Upptäcka och förhindra

Det räcker inte med att öka förmågan att hantera en redan inträffad händelse. Polismyndigheten är även aktiv i att upptäcka och förhindra våldsdåd. Arbetet sker i nära samarbete med nationella aktörer så som Center för våldsbejakande extremism (CVE), Skolverket och Säkerhetspolisen men inte minst med lokala aktörer som Socialtjänst och skolor. Samarbetet utvecklas kontinuerligt.

Polismyndigheten vidareutvecklar förmågan att genomföra bedömningar i ärenden som rör potentiella ensamagerande gärningspersoner där det föreligger risk för exempelvis skolattacker. Därutöver vidareutvecklar Polismyndigheten sin förmåga att i online-miljö upptäcka förestående våldsdåd samt agera för att få bort brottsligt material som syftar till att våldsdåd ska begås.

1.3 Uppdraget

Chefen för nationella operativa avdelningen (Noa) och nationella operativa ledningsgruppen (Nolg) beslutade den 10 februari 2025 om en nationell utvärdering av polisinsatsen i samband med massskjutningen på Campus Risbergskå i Örebro.

Arbetet med utvärderingen har beröringspunkter med den genomförda förundersökningen och andra uppgifter som omfattas av sekretess varför fortlöpande avstämning gjorts i förhållande till dessa intressen. Målsättningen har varit att denna rapport inte ska innehålla några uppgifter som omfattas av sekretess.

1.4 Syfte

Syftet med utvärderingen är att lära för framtiden.

- Den nationella utvärderingen har fokus på lärande av polisens egna förmåga och agerande vid massskjutningen i Örebro.
- Den avser att samla och analysera de uppföljningar och lärande som pågår såväl i Örebro som i många av övriga involverade verksamheter och funktioner i myndigheten, men även kompletterande inhämtningar och intervjuer kommer att ske.
- I arbetet ingår också att följa upp de åtgärder som föreslagits kopplat till utvärderingar och arbeten vid tidigare våldsdåd och skolattacker och hur de i händelsen aktuella polisiära förmågorna har utvecklats över tid. Det arbetet genomförs av Polismyndighetens förmågeutvecklande organisation och redovisas separat.

1.5 Inhämtning

Denna utvärdering har huvudsakligen använd två informationskällor, intervjuer och skriftlig dokumentation.

Vid de intervjuer som genomförts har frågor från den systematiska dialogbaserade reflektionsmetoden After Action Review (AAR) tillämpats. De frågeställningar som använts vid intervjuerna har varit följande.

- Vilka egna erfarenheter gjorde du under och efter massskjutningen på Campus Risbergskå?
- Hur uppfattade du polisarbetet?
- Var det något som fungerade bra med polisarbetet?
- Var det något som fungerade mindre bra med polisarbetet?
- Var det något som saknades i polisarbetet?

Intervjuerna har genomförts i grupp eller enskilt, både personligt och via video eller telefonsamtal. Totalt har 225 personer intervjuats. De intervjuade fördelar sig på olika grupper enligt följande.

Skadade i skolan	4
Anhöriga till avlidna och skadade	7
Skolpersonal	43
Polisanställda	127
Räddningstjänst	6
Ambulanssjukvård	4
Sjukvården	5
Örebro kommun förutom skolan	16
Åklagarmyndigheten	3
Rättsmedicinalverket	1
Övriga	9

Den skriftliga dokumentationen som använts vid denna utvärdering är andra utvärderingar som gjorts av massskjutningen vid Risbergska, tidigare utvärderingar av andra händelser samt den del av förundersökningsarbetet som benämns *Lilla protokollet*, dvs. den del av utredningen som skulle ha redovisats som förundersökningsprotokoll i det fall ärendet gått till åtal. Protokollet omfattar ca 2000 sidor.

Under våren och försommaren 2025 gjorde utvärderingsgruppen fem besök i Örebro. Under hösten gjordes ytterligare fem besök i Örebro. Under tre veckor genomfördes intervjuer av skolpersonal ute på Campus Risbergska.

1.6 Utvärderingsgruppen

Utvärderingsgruppen har letts av polismästaren Erik Nord från Polisregion Väst och består av två medarbetare från Noa respektive Rättsavdelningen. Arbetet under hösten delades upp på så sätt att Erik Nord gjorde inhämtningen medan medarbetaren från Noa arbetade med att omsätta de iakttagelser som gjorts under våren i det löpande utvecklingsarbetet som bedrivs vid enheten för utveckling av brottsbekämpning.

Utvärderingsgruppen har haft kontinuerligt praktiskt stöd från Polisregion Bergslagen.

Representant för uppdragsbeställaren (Nolg) har varit biträdande enhetschefen vid enheten för utveckling av brottsbekämpning, UB.

Under arbetet har fortlöpande avstämningar gjorts med nationella huvudskyddsombudet.

2 Tidslinje

För att få en korrekt bild av händelseförloppet vid Campus Risbergska den 4 februari 2025 behöver man sätta sig in i ett omfattande material men för att läsa denna rapport har vi sammanställt en tidslinje som ger en förenklad bild av händelseförloppet.

I detta sammanhang bör man ha i åtanke att tidsuppgifter kan skilja sig åt beroende på varifrån de hämtats. De huvudsakliga uppgifterna i tidslinjen nedan är hämtade från polisens händelserapport och de analyser som gjorts under förundersökningen. Tidsuppgifterna om när patienter inkom till sjukhuset kommer från sjukvården.

Registrering av tidsuppgifter skiljer sig åt och när det gäller polisens händelserapporter sker tidsloggningen när operatören på RLC sparar inskriven text. Oftast sparas text snabbt efter det skrivits in i systemet men det händer också att uppgifter skrivs in i efterhand och då kan tidsuppgiften bli lite missvisande.

12.31-12.32 Gärningsmannen påbörjar skjutningen på Campus Risbergska.

12.32 Första samtalet inkommer till SOS Alarm.

12.33 Samtalet till SOS Alarm kopplas över till regionledningscentralen i Polisregion Bergslagen som upprättar en händelserapport och beordrar polispatruller till Campus Risbergska.

12.39 Polispatruller anländer till Campus Risbergska.

12.39 Brandlarmet på Campus Risbergska går igång till följd av de rökgranater som gärningsmannen utlöst i sydöstra delen av skolan.

12.40 Poliser går in i skolan på två fronter, dels via huvudentrén och dels via entrén till korridor G, även benämnd centralkorridoren.

12.43 Gärningsmannen skjuter mot poliser i korridor G/centralkorridoren.

12.45 Gärningsmannen tar sitt liv i ett klassrum i nära anslutning till den plats där han besköt poliserna. Han har då med sig tre skjutvapen (gevär). Han hade med sig 268 skarpa patroner till skolan och har avfyrat 73 inne i skolan. När han tog sitt liv hade han 195 skarpa patroner kvar.

12.47 Flera patruller från regionala insatsstyrkan kommer till Campus Risbergska.

-
- 12.52 En skottskadad person inkommer till Universitetssjukhuset Örebro (USÖ) i privatbil.
- 12.57 En skottskadad person inkommer till USÖ i polisbil.
- 13.00 En skottskadad person inkommer till USÖ i ambulans.
- 13.05 En skottskadad person inkommer till USÖ i polisbil
- 13.40 Gärningsmannen hittas död av polispersonal som söker igenom skolan.
- 14.10 En skottskadad person inkommer USÖ med ambulans.
- 15.50 En person med andningsbesvär inkommer USÖ med ambulans.
- 17.40 Sökinsatsen på Campus Risbergska avslutas.

3 Redovisning

Under denna huvudrubrik redovisas de observationer som gjorts under utvärderingsarbetet. Redovisningen görs utan inbördes prioritering.

3.1 Hur polisens arbete uppfattats

Polisarbetet har huvudsakligen uppfattats positivt, både under den akuta insatsen och i det efterföljande arbetet.

En övergripande uppfattning om polisarbetet från olika aktörer och från polisorganisationen är att polisarbetet fungerade väl. Många, både utomstående och polisanställda är imponerade över det mod och den dådkraft som de första polispatrullerna visade när de gick in i skola.

Under intervjuerna med skolpersonal på Campus Risbergiska gav många av dem spontant uttryck för hur tacksamma de var över den snabba polisinsatsen och det mod som poliserna visade när de gick in i skolan. De förklarade att gärna skulle vilja tacka som agerade på platsen personligen och bad att få skicka med denna hälsning till poliserna.

Ett polisbefäl med många år i yrket berättade att han under senare år funderat lite bekymrat över den nya generationen poliser som frågar mycket och är oroliga för att göra fel. Han berättade sedan att han den 4 februari fick revidera den funderingen när han såg det polisarbetet som bedrevs vid den akuta insatsen. Det var snabbt och professionellt arbete där poliserna agerade självständigt och med en imponerande trygghet.

Ett annat polisbefäl beskriver hur det tidigt i insatsen gick ut en generell order att patruller som inte var insatta på Risbergiska själva skulle fundera på lämpliga uppdrag och genomföra dem utan att belasta ledningssystemet. Han beskriver ordern som ”Innan vi har en lägesbild så hitta ett uppdrag som ni tror är lämpligt och lös det”. Det arbetet genomförde patrullerna på ett förtjänstfullt sätt.

En person från Örebro kommun har beskrivit samarbetet med polisen som prestigelöst, flexibelt och transparent. I detta sammanhang nämndes också vilken betydelse kommunpoliser hade i efterarbetet. Det redan upparbetade samarbetet med kommunpoliserna gjorde att arbetet mellan kommunen och polisen snabbt hittade sin form.

Företrädare för Örebro kommun berättade att polisens sätt att hantera barnen på förskolan Blåmesen i samband med evakueringen imponerade på personalen på förskolan. En polis ska under pågående insats ha tagit sig tid att dela ut glass till barnen. Det gjorde barnen trygga.

Anhöriga till två av de mördade säger att de uppfattar polisens arbete i huvudsak positivt. Det är främst arbetet efter händelsen som de har erfarenhet av. I det här sammanhanget nämndes att identifieringen tog lång tid men båda

familjerna tyckte att de fick tillfredsställande förklaringar till att det arbetet drog ut på tiden.

I en av de drabbade familjerna sökte olika släktingar efter en kvinna som senare visade sig vara en av de dödade inne på skolan. Döttrarna till kvinnan var i kontakt med polisen flera gånger men det var när en kusin till dem var i kontakt med polisen som det upprättades en dokumentation om saknad person i ärendet. Vid den efterföljande kontakten med familjen sökte polisen i första hand kontakt med kusinen när det fanns information att lämna. Det upplevde döttrarna som märkligt eftersom de var närmsta släktingar.

Samma familj berättade att när deras mormor skulle topsas för DNA i samband med identifieringsarbetet genomfördes det på ett sätt som den äldre kvinnan upplevde obehagligt. Hon bor på ett äldreboende och polispatrullen som genomförde topsningen kom i uniform och topsningen genomfördes i ett allmänt utrymme i äldreboendet.

En synpunkt som framkom från Örebro kommun är att polisen generellt sett har låg kunskap om kommunal organisation och ledningsansvar. Detta kan bli ett problem vid samverkan som berör olika kommunala ansvarsområden med eget politiskt ansvar. Det finns risk för att polisen uppfattar att de talar med kommunen i en fråga där ansvaret ligger hos en annan politisk nämnd.

Vid masskjutningen mördades tio personer och fem skottskadades. Av dessa var sex av de mördade och tre av de skadade personer som hade anställning i Örebro kommun. Kommunen hade ett uppdrag att genomföra en generell krishantering till drabbade samtidigt som det fanns arbetsplatser vid kommunen som förlorat arbetskamrater och där det fanns behov av mer specifik krishantering. Denna fråga accentuerades i samband med att identifieringsarbetet drog ut på tiden samtidigt som man på arbetsplatserna hade att hantera anhörigas och arbetskamraters frågor och känslor runt saknade personer utan att kunna bekräfta dödsfallen. Dessa synpunkter framfördes inte som någon kritik mot polisen utan mer för att ge en ökad förståelse för den komplexitet som kommunen hade att hantera.

I den förvaltning inom Örebro kommun där man hade de anställda som gick på utbildning deltid på Risbergska hade man färdiga listor över eleverna och man kunde snabbt, kanske en till två timmar, få fram en lista över personer som man inte fick tag i. Det blev en lista om inledningsvis 15-20 personer som snabbt reducerades. Redan efter ett dygn hade man en god bild över vilka de omkomna som hade sin anställning i förvaltningen var. Dessa uppgifter kom bl.a. från arbetskamrater och det märkliga inträffade att vissa arbetsplatser hade minnesstunder innan förvaltningen bekräftat att de hade anställda som avlidit.

När en händelse som masskjutningen på Campus Risbergska inträffar är det många som saknar sina anhöriga. Genom att tillhörigheter som telefoner och datorer lämnades kvar inne på skolan vid evakueringen försvårades möjligheterna att få kontakt. Oroliga anhöriga, vänner och bekanta söker sig först

mot en plats som skolan men med de avspärningar som gjorts på en sådan plats blir det naturligt att söka sig mot sjukhuset. Även media sökte sig till sjukhuset och försökte ta sig in till den lokal där anhöriga samlades. Från sjukvården kom återkopplingen att polisens närvaro vid sjukhuset fungerade bra och var mycket uppskattad.

En kvinna som skottskadades inne på skolan upplevde att hjälpen från polisen dröjde. En polisman tecknade åt henne att komma till honom men han förstod förmodligen inte hur skadad hon var. Till slut kom han till henne och hjälpte henne ut från skolan. Hon fördes i polisbil till USÖ dit hon anlände kl. 13.05.

En annan skottskadad kvinna upplevde också att hjälpen dröjde. Hon låg på golvet länge innan hon släpades ut från skolan och fördes till USÖ med ambulans. Hon anlände till sjukhuset kl. 14.10.

Anhöriga till en kvinna som mördades inne på skolan har skriftligen redogjort för hur de uppfattade polisarbetet. De påpekar att deras anhörig förmodligen levde upp emot 40 minuter utan att få hjälp trots att poliser passerade henne och måste ha sett att hon var allvarligt skadad. De uppfattar polisen prioritering att söka efter gärningsmannen utan att ta hand om skadade som fel och omoralisk. De är av uppfattningen att polisen borde kunna prioritera sin insats så att några söker efter gärningspersoner medan andra gör insatser för att rädda liv. De är kritiska till att det dröjde tre dagar innan de fick ett besked om att deras anhörig var identifierad. De är också kritiska till att inget offentligt organ tog ett helhetsansvar i förhållande till de efterlevande. De upplever att polis, kommunen, skolan och regeringen samtliga skyller ifrån sig och pekar på varandra i ansvarsfrågor.

Efter massskjutningen på Risbergska genomfördes ett trygghetsskapande arbete från polisens sida genom att polispatruller ökade sin närvaro vid skolor. Det genomfördes enligt koncepten för rondering och tillsyn. Åtgärden var inte kommunicerad med skolorna. På vissa skolor väckte en sådan närvaro frågor och oro. Det handlar främst om skolor med högstadie- och gymnasieelever. En bättre kommunikation från polisens sida om att åtgärden skulle genomföras hade motverkat sådan oro.

3.2 Polisens metod för pågående dödligt våld (PDV) fungerar

Insatsen vid Risbergska har följt polisens metod för pågående dödligt våld (PDV). Vi har inte funnit något som talar för att den metoden behöver förändras men att den behöver kompletteras med snabbare livräddande insatser.

Med pågående dödligt våld (PDV) menas dödligt våld som riktas mot allmänheten och som sannolikt inte kommer att avslutas utan polisens ingripande. Svensk polis får kontinuerligt in information om personer som uttrycker något som kan tolkas som ett hot om att utföra ett våldsdåd av denna karaktär.

Polisens grundförmåga bygger i huvudsak på att så snabbt som möjligt:

1. Respondera till platsen.
2. Identifiera och förstå att det inkomna ärendet handlar om ett pågående dödligt våld.
3. Prioritet är att så snabbt som det går lokalisera gärningsmannen och avbryta det pågående dödliga våldet.
4. Varna och vägleda allmänheten för att begränsa risken att fler hamnar i fara.
5. Säkra insatsområdet och genomföra livräddande åtgärder tillsammans med sjukvårdsresurser
6. Förhindra ett eventuellt efterföljande våldsdåd.
7. Trygghetsskapande åtgärder för att begränsa de vidare konsekvenserna av händelsen.
8. Bedriva förundersökning

Polisens ingripandesystem

Polisens primära ingripandeförmåga utgörs i huvudsak av ordinarie tjänstgörande poliser i yttre tjänst (exempelvis IGV). Det är dessa resurser som vanligtvis är först på plats vid denna typ av händelse. Därefter understöds IGV av regional och nationell insatsförmåga som normalt sett har längre responstid än IGV.

Först på plats-paketet

Nationella operativa avdelningen har tillsammans med andra avdelningar och regioner utarbetat ett "först på plats-paket" (FPP). Paketet innehåller skyddsutrustning och förstärkningsvapen.

Den förstärkta skyddsutrustningen innehåller kraftigare skyddsvästar och ballistiska hjälmar.

Tillgång till förstärkningsvapen

Sedan tidigare terrorattacker har Noa tillsammans med regionerna skapat förutsättningar för att ordinarie ingripandepoliser har tillgång till dels den förstärkta skyddsutrustningen men även till förstärkningsvapnet MP5. Förstärkningsvapnet kan föras med i polisfordon från arbetspassets början.

Offensiv strategi / metod

Polisen har utbildat och tränat på ett offensivt arbetssätt för att så snabbt som det går kunna avbryta det pågående dödliga våldet. I grunden har polisen en framgångsrikt defensiv metodik. Den defensiva taktiken fungerar inte vid pågående dödligt våld varvid polisen har utvecklat en offensiv strategi (PDV) för att så snabbt som möjligt kunna avbryta det pågående dödliga våldet. Metoden bygger på att så snabbt som möjligt lokalisera gärningsperson och undanröja hotet.

Efter de samtal som genomförts med polispersonal som på olika sätt deltog i insatsen är bilden att PDV-metoden är väl känd, att den fungerar och att organisationen har tillit till den.

3.3 Den snabba insatsen

Det är sannolikt att gärningspersonen avbryter det pågående dödliga våldet på grund av polisen närvaro.

Insatsen på Risbergsga blev utdragen bland annat till följd av skolans storlek och att gärningsmannen tände rökgranater, men den initiala insatsen var snabb. De första patrullernas arbete på platsen finns väl beskrivet genom den visualisering som polisregionen presenterade den 16 maj 2025.

Det är bara några minuter mellan att polispatruller anländer och går in i skolan till dess gärningsmannen observerar dem, skjuter mot dem och därefter går in i ett klassrum och tar sitt eget liv. Hans beteende går därmed att känna igen från vissa andra PDV-händelser där gärningsmannen verkar invänta polis för att sedan ta sitt eget liv, det finns dock också andra exempel där aktiv konfrontation och fortsatt PDV skett trots polisiär närvaro.

Huvuddelen av de första poliserna som kommer till Risbergsga utrustar sig inte med den förstärkta skyddsutrustningen (kraftigare skyddsvästar och ballistiska hjälmar) och de tar heller inte fram sina förstärkningsvapen. De prioriterat att snabbt komma in i skolan och avbryta det pågående våldet.

Poliserna vi talat med har beskrivit att det tar en till två minuter att utrusta sig med skyddsutrustningen och förstärkningsvapnet. De tycker det är krångligt att få fram förstärkningsvapnen under tidspress.

Vad som är rätt eller inte i frågan om att vid en PDV-insats utrusta sig med skyddsutrustning och förstärkningsvapen går inte att svara generellt på. Det beslutet måste poliserna som befinner sig i situationen ta utifrån lägesuppfattningen och de ingångsvärderna de har. Vid insatsen på Risbergsga visade poliserna stort mod och tog stora personliga risker när de prioriterade hastighet framför skydd. Nu i efterhand vet vi att det fanns en motiverad gärningsman som var utrustad med flera vapen och hade gott om ammunition och att det fanns många personer kvar i skolan som kunde blivit nästa offer. Vad som skulle kunna ha hänt de en till två minuter som det tagit att utrusta sig med förstärkningsvapen och skyddsutrustning kan man bara spekulera om.

3.4 Skolans PDV-utbildning

Skolans PDV-utbildning räddade liv.

Skolpersonalen vid Risbergsga genomgick hösten 2023 en utbildning i PDV. Den anordnades av ett privat företag som arbetar med psykoterapi, handledning och utbildningar. Utbildningen följer rekommendationerna från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)¹ om att fly, söka skydd och därefter larma. En praktisk del av utbildningen bestod i att träna inrymning och att barrikadera sig i ett klassrum.

¹ Vid årsskiftet 2025/2026 byter MSB namn till Myndigheten för civilt försvar (MCF).

När gärningsmannen började skjuta i skolan förstod inte alla direkt vad det var som hände. Några talar om att det lät som om någon tappade en plåt eller välte ett plåtskåp men efter hand förstod skolpersonalen ganska snabbt att det handlade om en skottlossning. Då inrymde de i olika rum tillsammans med elever. Flera ut skolpersonalen har uppgivit att de snabbt tog fram erfarenheterna från utbildningen, låste dörrar och barrikaderade sig genom att ställa möbler fram dörren samt släcka ner och om möjligt hindra insyn.

När skolpersonalen tillfrågats om hur de tror att de skulle ha agerat om de inte genomgått PDV-utbildningen svarar de flesta att de förmodligen hade försökt utrymma istället.

Tar man del av den skjutincidentrekonstruktion som genomförts under brottsutredningen ser man att skottlossningen mot personer huvudsakligen inträffat i inledningsskedet mellan kl. 12.31 och 12.37. Därefter har gärningsmannen skjutit mot redan skadade personer och mot en person som lämnat en toalett och försökt ta sig ut ur skolan.

Vid en sammanläggning av uppgifterna från skjutincidentrekonstruktionen och uppgifter från skolpersonalen som inrymde när de förstått vad som pågick är det troligt att gärningsmannen inte fann fler presumtiva offer inne i skolan efter de inledande minuterna. Den omständigheten att gärningsmannen efter 12.37 skuter redan påskjutna personer som ligger i skolan samt skuter mot en person som försöker fly ut från skolan tyder på att han hade motivation på att skjuta fler men inte fick tillfälle. Mycket talar för att skadeutfallet skulle ha varit större om fler personer rört sig i skolans allmänna utrymmen och att skolans PDV-utbildning verkat för ett mindre skadeutfall.

3.5 Skolans larmapp

Polismyndigheten bör undersöka om, och i så fall hur vi från polisens sida kan använda befintliga larmappar för att kommunicera med personer som sitter inrymda under längre tid.

Örebro kommun har handlat upp en larmapp som används vid på olika håll i kommunen bl.a. av skolpersonal vid Campus Risbergiska. Upphandlingen har skett av ett privat företag som presenterar sin produkt på följande sätt.

[Företagsnamn]s lösning för skolsäkerhet skapar en tryggare skolmiljö för både elever och personal. Lösningen säkerställer att rätt personer får rätt information vid rätt tid, så att skolor kan agera snabbt och effektivt för att förhindra eller begränsa påverkan av en incident.

Larmappen är en kommunikationschatt med olika funktioner. Företaget har utvecklat den med olika funktioner där användaren bestämmer vilka som ska tillgång till olika funktioner. Vid Campus Risbergiska var personalen med tillgång till systemet uppdelade i olika grupper beroende av vilken verksamhet

de tillhörde. När väl larmet startas kan användarna själva skriva in frågor och iakttagelser i appen samt larma om in- eller utrymning. Så skedde också i samband med massskjutningen. Mellan kl. 12.34 och 12.39 gick det ut sju larm i appen om in- och utrymning (tre om inrymning och fyra om utrymning) i olika grupper på skolan. Det kan finnas goda skäl till att det i stor skola kan skilja på larmen beroende på var i skolan man befinner sig men den troligaste orsaken att det gick ut olika larm denna gång är förmodligen att de som använde appen var stressade och inte tillräckligt bekanta med den.

Det finns olika uppfattningar om hur väl en larmapp kan fungera i en situation som den på Risbergska. Personal på skolan har berättat att de var stressade att de inte klarade av att skriva sms. Det är begripligt men innebär samtidigt att det blir krångligt att ta emot och lämna ifrån sig information via en larmapp. Samtidigt är kommunikation viktig i en situation som den på Risbergska. Som nämnts tidigare har skolpersonal berättat att om de inte genomgått utbildningen i PDV hade de förmodligen försökt fly platsen och då hade det funnits fler personer i korridorerna under tiden som gärningsmannen var aktiv vilket med stor sannolikhet lett till ett större skadeutfall. När man läser kommunikationen i appen förstår man att uppmaningar via appen om att stanna kvar där man är inrymd hade effekt.

En larmapp som den vid Risbergska går att koppla till polisverksamheten på flera sätt. Den kan användas för att lämna trygghetsskapande information till personer som inrymt och barrikaderat sig. Det är mycket pressande att gömma sig i en lokal i en situation med koppling till pågående dödligt våld. Att då kunna få information om att polisen är på plats och hur polisen kommer uppträda är något som skulle upplevas positivt och lugnande för de inrymda.

Kommunikationsvägen genom en larmapp skulle även kunna ge operativ information för själva polisinsatsen. Om någon eller några av de inrymda var fysiskt skadade skulle man kunna styra livräddande insatser utifrån information som lämnas i appen. Även iakttagelser av hur många gärningsmän de handlar om, hur de såg ut osv är information som kan vara mycket betydelsefull för polisinsatsen.

Det finns självfallet risker för att hantera och agera på information från en larmapp. Man kan tänka sig att en gärningsperson kommit över en telefon eller dator och kan ta del av information, eller lämna desinformation, via larmappen. Det finns också en risk för att information sprids genom appen i en vidare krets där till exempel media skulle kunna följa polisinsatsen och i princip liverapportera dialoger i appen. Något som skulle kunna bli farligt. Samtidigt får man väga fördelar med att kunna kommunicera med riskerna för det samma. I de flesta fall överväger nog fördelarna och om vi inom polisen tänkt igenom en sådan situation i förväg kan nog risker minimeras ytterligare.

Under oktober 2025 då intervjuer genomfördes med skolpersonal på Campus Risbergska gick två falsklarm igång i larmappen. Detta skedde samtidigt som skolan hade minnesstund efter massskjutningen. Det var i samband med

utbildning som de skarpa larmen gick igång av misstag. Falsklarmen upplevdes som mycket obehagliga.

För att kunna utnyttja larmappar i det operativa genomförandet av en PDV-insats behöver den rutinen övas. Företaget som levererat larmappen till Örebro kommun har berättat att de genomfört sådana övningar ihop med annan Polisregion.

3.6 Goda förutsättningar hos olika myndigheter den 4 februari

Polisinsatsen vid Risbergska gynnades av att det fanns en god personalresurs att tillgå och att utbildningsnivån när det gäller PDV är hög i Polisregion Bergslagen.

Polisen

Massskjutningen vid Risbergska inträffade en helgfri tisdag vid lunchtid. Det är en veckodag där bemanningen ofta är god och en månad där semesteruttaget är begränsat om man bortser från sportlovsveckan som i Örebro låg under vecka 8 (17 - 23 februari).

Vid polisregionen pågick utbildningsdagar, uppstartsday för yttre befälsfunktion och arbetsplatsmöten. En del av den regionala insatsstyrkan som vanligtvis tjänstgör i Värmland fanns i närheten av Örebro. Ur detta perspektiv var de resursmässiga förutsättningarna för att snabbt kunna ingripa vid PDV goda. Just förhållandet med tillgängliga resurser är delvis slumpmässiga. Hade en PDV-händelse inträffat annan tid på dygnet, annan veckodag, annan årstid hade tillgänglig resurs kunnat se helt annorlunda ut.

En annan omständighet som inte är lika slumpmässig är vilken förmåga som den ingripande polispersonalen besatt. I princip alla poliser i yttre tjänst som intervjuats har genomgått utbildning och i förekommande fall fortbildning i PDV. Några hade genomfört en sådan utbildning bara veckor innan den 4 februari. Polisregion Bergslagen har en hög ambition i detta avseende och det bidrog till ett snabbt och offensivt ingripande som stoppade det pågående våldet.

Flera av poliserna upplevde att omställningen från ett relativt lugnt arbetspass till en offensiv insats gick så snabbt att tanken om att det kunde vara en övning infann sig hos dem. De visste från utbildningen vad som förväntades av dem och de följde de tränade rutinerna. Några av dem blev inte riktigt på det klara med att det var på allvar förrän de kom till Risbergska.

Det var slumpen som avgjorde att massskjutningen inträffade en dag när det fanns gott om resurser i Polisområde Örebro och inom polisregionen. Den omständigheten verkade gynnsamt för hanteringen av situationen. Samtidigt är utbildningsnivån och kunskapen om PDV hög inom polisregionen och det

är ingen slump. Att insatsen i det akuta skedet hade förmåga att omsätta den offensiva strategin i PDV-metoden är med stor sannolikhet en produkt av den satsning i utbildning och träning som polisregionen gjort.

Ambulanssjukvården

Vid ambulanssjukvården pågick under tisdagen ett möte där ett 20-tal ambulanssjuksköterskor närvarade. De kunde snabbt byta om och bemanna ytterligare ambulanser vilka kunde tillföras den befintliga yttre resursen som utgjorde normalbemanning.

Sjukvården

Vid akuten på USÖ pågick under tisdagen en s.k. verksamhetsdag som innebär dubbel bemanning för utbildning, övning osv. Det gjordes att man inom sjukvården snabbt kunde skala upp verksamheten.

Campus Risbergska

Vid Risbergska fanns den 4 februari flera olika utbildningsinriktningar. En av dem var SFI-utbildning, dvs utbildning i svenska för invandrare. Den aktuella dagen genomfördes nationella prov för SFI. Det innebär att på förmiddagen skrev eleverna prov. En del av eleverna bedömdes inte ha nått en nivå där det var möjligt att mäta kunskapsnivån vid ett nationellt prov och de var därför lediga denna tisdag. Den del som genomförde provet var klar innan lunch och vara fria från undervisning resten av dagen. Det fanns därför uppskattningsvis 500 färre elever på skolan när gärningsmannen genomförde sin attack.

3.7 Insatsmiljön

Det var en komplicerad insatsmiljö men det är viktigt att inte låta den få allt för stort genomslag i framtida planering. Nästa gång kan det se helt annorlunda ut.

Risbergska skolan är en stor skola i ett plan som omfattar 17 500 kvadratmeter. Det finns en mindre källare under en del av skolan. I ungefärligt nord-sydlig riktning löper två korridorer.

Huvudentrén leder in till huvudkorridoren där det i anslutning till korridoren finns större uppehållsrum och lunchrum. Det är i denna korridor som polispatrullen som vi kan följa i visualiseringen via bilder från polisernas kroppskameror när de går in i skolan. I borte delen (södra delen) av huvudkorridoren finns de utrymmen som rökfylldes av gärningsmannen.

Den andra korridoren i nord-sydlig riktning kallas centralkorridoren. Den är betydligt smalare. För de som sett visualiseringen finns där återgiven en sekvens från kroppskameror från den andra polispatrullen, den som blir beskjuten av gärningsmannen. Det är också i denna korridor som den toalett ligger där gärningsmannen uppehöll sig och förberedde sig innan mordet.

Mellan huvudkorridoren och centralkorridoren löper 11 stycken tvärkorridorer i huvudsakligen öst-västlig riktning och är namngivna med bokstäver eller bokstavskombinationer.

Många av klassrummen och andra utrymmen i skolan har dörrar som leder ur till två olika korridorer.

När man kommer till skolan för första gången är det svårt att orientera sig även om besöket sker under lugna och ordnade förhållanden. De första polispatrullerna som går in i skolan upplever att de ganska snabbt kommer långt in i skolan, men det gör samtidigt att de inte har kontroll över de utrymmen de passerat på vägen. I ett senare skede när polisregionens insatsstyrka kommit till platsen sliter en av dem ner en evakueringsstavla från väggen för att kunna orientera sig i skolan.

En av insatsledarna som var i skolan säger att insatsmiljön är komplicerad till följd av storleken och att man kan röra sig in och ut i utrymmen från två sidor vilket gör att en gärningsman skulle kunna ta sig runt de som söker utrymmet och plötsligt dyka upp bakom dem. Samtidigt är insatsområdet huvudsakligen i ett plan vilket underlättar arbetet. Det hade varit en mer komplex insatsmiljö om man ordnat de 17 500 kvadratmetrarna i olika plan eller om de befunnit sig ombord på ett fartyg.

Insatsmiljön vid Risbergiska är också komplicerad till följd av att de flesta salarna har dubbla dörrar, en som leder ut i någon av huvud- eller centralkorridoren och en andra dörr som leder ut i någon av tvärkorridorerna. De som var kvar på skolan hade också gjort s.k. inrymning vilket innebär att de låst in sig i klassrum. Följden blev att flera utrymmen fick brytas upp från två olika håll.

Genomsökningen av Risbergiska blev alltså komplicerad och långdragen både till följd av skolans storlek och planlösningen. Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att nästa gång en liknande händelse inträffar kan insatsmiljön se helt annorlunda ut. Vi tror därför att det är viktigt att inte dra allt för långtgående slutsatser utifrån den specifika insatsmiljön och förhållandena vid Risbergiska.

3.8 Civilklädd polis i insatsområdet

Det är viktigt att civilklädd polispersonal i insatsområdet snabbt går att identifiera som poliser.

Det är svårt att så här i efterhand få en helt sammanhängande bild över var polispersonal befann sig i och runt Risbergiska vid en given tidpunkt. Det var många poliser på plats vid och runt skolan. Flera av dem var civilklädda poliser.

När insatsstyrkorna kom till platsen hade de inte heller en klädsel som gjorde att de lätt kunde identifieras som poliser. Flera av poliserna vi talat med har

berättat att de kände osäkerhet när de såg de första insatspoliserna i skolan eftersom de inte omedelbart kunde identifiera dem som poliser och att det cirkulerade obekräftade uppgifter om att det kunde finnas flera personer.

En sådan uppgift kom när den första bedömningen om att vissa platser i skolan var tillräckligt säkert för att släppa in sjukvård- och räddningstjänstpersonal. Man fick avbryta detta arbete eftersom det kom uppgifter om ytterligare en eventuell gärningsman, en kvinna med vapen, som setts av någon. Först efter en stund kunde kvinnan identifieras som polis. Hon bar en id-halsduk men den syntes dåligt under en vinterjacka.

En annan sådan uppgift finns noterad i händelserapporten klockan 13.43 och lyder:

CIVILA SOM KOMMER UT FRÅN SKOLAN NÄMNER ATT DET KAN FINNAS FLER GM - KVINNA OCH MAN. OBEKRÄFTADE UPPGIFTER.

Med den kunskap vi har idag vet vi att det var en gärningsman men det går inte att utesluta att uppgifterna rör civilklädd polispersonal som personer som flyr ut ur skolan förväxlar med gärningspersoner.

Att polispersonal inte går att identifiera skulle kunna leda till att det i en akut och oklar händelse utbryter skottlossning mellan poliser.

Ett annat resultat av att poliser inte går att identifiera är att de kan förväxlas med förmodade gärningspersoner som gör att livräddande insatser blir fördröjda eftersom platsen inte upplevs som tillräckligt säker för att ge tillträde till sjukvårdspersonal.

Polismyndigheten har i föreskrifter och allmänna råd om polisens uniformer (PMFS 2022:10, FAP 798-1) beskrivit olika id-plagg för att personal i civil klädsel ska kunna identifieras som polis. Där finns beskrivet, Id-armbindel, Id-halsduk (tubformad), Id-mössa och Id-väst. Sådana plagg brukades under insatsen på Risbergsgata men det skedde ändå missuppfattningar.

Det finns även ett id-plagg i form av lösa ärmor som man drar över kläderna på armarna. Dessa ärmor upplevs fungera bra eftersom de kommer närmre händerna när man bär ett vapen. Ser man ett vapen så ser man förmodligen även id-plagget på armarna.

Under arbetet med denna utvärdering har samtal förts med civilpersonal som försökt beställa id-plagg i form av lösa ärmor. Det har dock visat sig att eftersom de inte finns upptagna i FAP 798-1 så går de i december 2025 inte att beställa. Denna fråga bör polismyndigheten justera genom ett tillägg i FAP 798-1.

Att inte civilklädd polispersonal misstas för gärningsman är som beskrivits ovan viktigt ur flera aspekter. Dels för att polispersonal inte ska skjuta mot

varandra och dels eftersom oklara uppgifter om beväpnade personer kan fördröja räddningsinsatser. Åtgärder för att höja polisens förmåga i detta avseende är en enkel och billig åtgärd till förbättring.

3.9 Lång tid innan sjukvårdsinsatser kom igång inne i skolan

Det tog lång tid innan organiserad sjukvård kom igång inne på Risbergsgka. Det är en fråga som berör fler aktörer än polisen.

Vid insatsen på Risbergsgka tog det lång tid innan organiserad sjukvård kom igång inne på skolan. En av de skottskadade personerna i skolan levde uppskattningsvis 45 minuter innan denne avled. Under den tiden hann han både ringa och ta emot flera telefonsamtal.

En annan mördad person på skolan kan ha levt upp till 30 minuter inne på golvet i skolan innan denne avled.

Som beskrivits tidigare i denna rapport bygger polisens PDV-metod på att snabbt ingripa för att lokalisera gärningspersonen och avbryta det dödliga våldet. Det innebär att poliser tränas i att inte stanna vid skadade personer de träffar på när de kommer till platsen utan istället ta sig vidare för att lokalisera gärningsmannen. När insatsområdet är säkrat kan polispersonalen övergå till att genomföra livräddande åtgärder tillsammans med sjukvård och räddningstjänst.

Ett begrepp som används när man ska beskriva vilka förhållanden som ska råda på en skadeplats för att sjukvård och räddningstjänst ska kunna arbeta där är *tillräckligt säkert*. Det tog lång tid innan förhållandet på Campus Risbergsgka blev bedömt som tillräckligt säkert. Som beskrivits tidigare gick de första poliserna in i skolan ungefär klockan 12.40. En timme senare anträffades gärningsmannen död i ett klassrum och därefter gjordes bedömningen att det var tillräckligt säkert att släppa in sjukvårdsresurser i skolan. Ganska omgående ändrades den bedömningen sedan det kommit uppgifter om att det kunde finnas flera gärningspersoner.

Det förefaller finnas skillnader mellan vilka risker olika offentligtanställda yrkesgrupper utsätter sig för vid en insats som den vid Risbergsgka. Att polispersonal tar en högre personlig risk för att avbryta pågående dödligt våld är begripligt. För det har polisen utbildning och utrustning som räddningstjänst och sjukvård inte har. Men när inträder balanspunkten där risken blir acceptabel för räddningstjänst och sjukvård? Den är inte lätt att sätta i skrift. Under intervjuer har det beskrivits hur personal ur räddningstjänsten tog personliga risker för att förse polispersonalen med luftpaket och tourniqueter (avsnörande förband). Den insatsen grundade sig nog mer på personligt driv och mod än på i förväg gjord planering.

Vid intervjuer med personal från räddningstjänsten har framkommit att det finns en uppfattning om att *tillräckligt säkert* kan vara bakom ryggen på en

beväpnad polisman. Det borde räcka i en situation som innefattar livshotande skador. Det är också förmodligen så man får hantera en händelse som inträffar i glesbygdsområden där det är långa framkörningstider för blåljuspersonal.

Den nuvarande metoden för hantering av PDV-händelser utgår i allt för hög grad från antagandet att polisen alltid kommer först till platsen eller i vart fall lika snabbt som annan blåljuspersonal. Så är det oftast i tätbefolkade områden men inte på alla platser i riket. Ett befäl från räddningstjänsten beskrev en situation där de kan komma till en skola på 10 minuter medan polisen kan ha en framkörningstid på 45 minuter. Ska de då verkligen ställa sig på en brytpunkt medan händelsen pågår i skolan? De flesta fall av PDV i skolmiljö som inträffat i Sverige handlar om skär- och stickvåld utövad av en ensam gärningsman. Att räddningstjänst och ambulanssjukvård vid ett sådant dåd skulle stå på en brytpunkt i 35 minuter i avvaktan på att första polispatrullen ska anlända stämmer nog dåligt men de förväntningar som allmänheten har på blåljusmyndigheter. Befälet från räddningstjänsten var av uppfattningen att de måste kunna gå in och försöka avbryta våldet och i vart fall påbörja livräddande åtgärder.

I detta sammanhang nämndes två exempel. Det ena kommer från norra Värmland som rörde en knivattack på en skola. Räddningstjänsten var först på plats och en grupp brandmän beväpnade sig med pulversläckare och annan utrustning och gick in för att konfrontera gärningsmannen. Den gången bedömde de att det var tillräckligt säkert för att de skulle kunna agera.

Ett annat exempel är ett terrordåd i London där allmänheten omhändertog skadade med livräddande insatser på flera platser samtidigt som terrorbrottet var pågående runt omkring dem. Då kan inte räddningstjänst och ambulanssjukvård avvakta på en brytpunkt till dess polisen uppfattar platsen som tillräckligt säker. Man måste försöka ta sig fram till de skadade och själv göra löpande riskbedömningar för sin egen säkerhet. Samma synsätt bör tränas in i PDV-metoder.

Det finns också synpunkter om var beslutet om *tillräckligt säkert* fattas. Tas ett sådant beslut på en brytpunkt hundratals meter från själva insatsen finns det en risk för att någon i ledningsfunktion med en otydlig bild över förhållandena på insatsplatsen för säkerhets skull lägger bedömningen för högt. Ledningsfunktionen vill ha i vart fall preliminära garantier om att sjukvård och räddningstjänst inte kommer att skadas om de går in. Då finns risk för att begreppet förskjuts från *tillräckligt säkert* till *säkert* eller kanske till och med *helt säkert*. Ett beslut om när det är *tillräckligt säkert* bör därför fattas av de som befinner sig närmast händelsen och har bäst underlag för beslut. I normalfallet borde beslutet tas av polisman och brandman som är så nära händelsen som möjligt.

Den iakttagelsen stämmer väl med vad ett polisbefäl med många års erfarenhet av insatsverksamhet beskrivit. I insatsverksamheten tillämpar man principen ”bäst lägesbild leder” vid insatser i farlig situation med korta ställtider.

Det innebär att man kan gå in i farlig situation mot en beväpnad gärningsman med en övergripande inriktning om ett defensivt förhållningssätt men man tränar polismännen att snabbt byta fokus och bli offensiva om situationen snabbt eskalerar utan att invänta besked från högre chef. Det anslaget bör införas i en utvecklad del av PDV-metoden som tar sikte på livräddande insatser och evakuering av skadade.

Det finns ett utvecklingsarbete som pågår i polisregion Öst med koppling till PDV och begreppet tillräckligt säker. De har kommit fram till en metod där en mindre grupp om fem personer bestående av två poliser, två från räddningstjänsten och en sjukvårdare går in och evakuerar skadade tillsammans. Polisernas uppdrag är att skydda, sjukvårdaren prioriterar medan räddningstjänsten evakuerar. Genom att poliserna skyddar når man en nivå som betraktas som tillräckligt säker.

Ett liknande arbete pågår i polisområde Storgöteborg som benämns *Samverkansidé – pågående dödligt våld i publik miljö* och som sker i samverkan med Ambulanssjukvården Sahlgrenska universitetssjukhuset och Räddningstjänsten Storgöteborg. Med stor sannolikhet finns det motsvarande samverkan på andra håll runt om i landet.

Det finns erfarenheter från Risbergska som kan göra att den samlade förmågan att bistå skadade personer kan utvecklas av hos olika aktörer. En sådan utveckling bör genomföras i samverkan.

Regeringen gav den 12 juni 2025 i uppdrag till MSB att utvärdera hanteringen av massskjutningen på Campus Risbergska i Örebro den 4 februari 2025. Under sommaren och hösten 2025 har vi från polisens utvärderingsgrupp haft löpande kontakter med MSB. De har bland annat medverkat i utvärderingsgruppens intervjuer med räddningstjänst, sjukvård och Örebro kommun där en återkommande fråga har varit behovet av snabbare livräddande insatser på en skadeplats om Campus Risbergska. Dilemmat med begreppet *tillräckligt säkert* och behovet av snabbare livräddande insatser är därför väl bekant hos MSB.

3.10 Polisens sjukvårdsarbete

Det pågår ett arbete inom Noa som rör sjukvårdskompetens inom polisen. De iakttagelser som vi gjort i denna utvärdering bör samordnas med det arbetet.

Inom polisen finns personer med stor kompetens på akutsjukvård. Vid massskjutningen vid Risbergska bildades en spontan grupp av ganska nyanställda poliser som hade med sig sådan kompetens från tidigare yrkesliv.

Två av dem är sjuksköterskor som tjänstgjort inom ambulanssjukvård. Två andra har fördjupad sjukvårdsutbildning inom Försvarmakten. Tre av dem har tidigare hanterat skottskador akut.

Dessa poliser samlade ihop den sjukvårdsmateriel som de hade själva och som fanns på respektive arbetsplats och begav sig till Risbergska för att försöka bistå skadade. De lämnade polishuset i Örebro strax efter kl. 13.00.

Den spontana sjukvårdsggruppen går in i skolan och söker efter personer att vårda under tid som insatsplatsen inte är säkrad. Flertalet av personerna de träffar på i detta skede är redan avlidna och någon är på väg att avlidna. De gör försök att evakuera någon skadad men kommer bara en bit. Vid intervjun nämns att de skulle haft stor hjälp om det funnits släpbårar att tillgå.

Inom polisens insatsorganisation finns också poliser med särskild kompetens för avancerad akutsjukvård. Denna förmåga har tillskapats för att i första hand kunna ge vård till andra poliser som skadats under en insats.

Under arbetet med denna utvärdering har framförts att polisen skulle kunna ha sjukvårdspersonal med förhöjd kompetens i ordinarie organisation. Det är en lösning som blir svår att genomföra och personalförsörja. Här bör man också ha i tanke att det primära ansvaret för sjukvård inte ligger hos polisen och att ambulanssjukvård ofta är på plats nästan lika snabbt som polisen, i vart fall i storstadsområdena.

Det som däremot är en fråga som bör beredas vidare är hur polisen ska förhålla sig till sjukvårdskompetens som kommer till polisen i samband med rekrytering, t.ex. den kompetens som de fyra nyanställda poliserna ovan hade med sig. Ska delar av den förmågan bibehållas behöver utbildning inom vård genomföras. Den frågan blir nog bäst beredd inom Noa/UB.

Frågan om polisens sjukvårdsarbete har stark koppling till tidigare avsnitt om när en skadeplats är tillräckligt säker för att ordinarie sjukvård och räddningstjänst kan påbörja arbete på platsen.

En erfarenhet från massskjutningen vid Risbergska är att poliserna som tog hand om skadade utanför skolan snabbt gjorde slut på sina avsnörande förband. De fick då hjälp från räddningstjänsten att få fram fler förband.

3.11 Samverkanscentralen Seglet

Polisen nyttjade inte Samverkanscentralen Seglet för samverkan som tänkt.

I april 2024 invigdes *Seglet*, samverkanscentral Bergslagen i Örebro. Samverkanscentralen är unik i Sverige och ska bland annat leda till kortare larmkedjor och förbättrad samverkan mellan olika samhällsaktörer.

I den nya samverkanscentralen leder polisregion Bergslagen, SOS Alarm och Räddningsregion Bergslagen olika typer av insatser i delar av mellersta Sverige.

Det som är unikt med Seglet är att det finns en gemensam samverkansarena där polisen, SOS Alarm och räddningstjänsten kan leda insatser tillsammans

dygnet runt. Det finns även möjlighet för andra samhällsaktörer att nyttja lokalerna för samverkan, exempelvis vid större samhällsstörningar.

När massskjutningen på Campus Risbergska inträffade hade Polisområde Örebro ledningsmöte i polisens lokaler på Järnväggsgatan inne i centrala Örebro. Seglet ligger ungefär 4 km nordost om Järnväggsgatan. Ledningsmötet leddes av den biträdande polisområdeschefen eftersom polisområdeschefen var på ledighet.

Då den biträdande polisområdeschefen i Örebro utsågs till kommenderingschef hade han alltså polisområdets ledningsgrupp hos sig. Han valde då att använda befattningshavare i den gruppen på vissa stabsfunktioner i kommenderingsstaben som upprättade stabsplats i ett sammanträdesrum inne på Järnväggsgatan. Den placeringen kom att bestå under drygt 12 timmar innan staben flyttade ut till Seglet. En bidragande orsak till fördröjningen var utmaning med enskilda individers behörighet för tillträde till skyddsobjektet.

Det beslutet innebar att samverkan ute på Seglet inte blev genomförd som tänkt. Representanter för såväl kommunen som räddningstjänsten har framfört synpunkter på att Seglet inte användes som samverkansplats.

3.12 Polisregionens visualisering motverkade spekulationer

Polisregionens visualisering var offensiv och gav svar på frågor och en samlad bild av polisarbetet vid Risbergska. Visualiseringen bedöms ha motverkat spekulationer och konspirationsteorier.

Vid en presskonferens den 16 maj 2025 visades en av polisregionen framtagna visualisering över händelsen på Risbergska. Av visualiseringen framgår hur gärningsmannen tog sig till skolan. Den övergår sedan i en presentation av hur skolan ser ut och hur korridorerna är uppbyggda. I visualiseringen presenteras sedan bl.a. gärningsmannens rörelser i skolan samt platser för anträffande av avlidna och skadade. Det visas även bilder på gärningsmannens vapen. Ett centralt moment i visualiseringen är de delar som visar de första patrullernas arbete på platsen. Detta är väl beskrivet genom sekvenser från deras kroppskameror. Det handlar således om rörliga bilder med autentiskt material där det hörs ett brandlarm som ljuder, skott och upprörda röster. Det återges även en sekvens från den patrull som blir beskjuten av gärningsmannen.

Visualiseringen är mycket välgjord. Den redogör på ett förtjänstfullt sätt för händelseförloppet inne på Risbergska. Visualiseringen innehåller vissa väldigt starka delar, framförallt bilderna och ljudet från polisernas kroppskameror. De starka delarna bidrar till att visualiseringen i dess helhet ger en sammanhållen bild.

Hela visualiseringen skapar en större förståelse för händelseförloppet inne på Risbergska och vad det är poliserna har mötts av när de kom till skolan.

Visualiseringen har, i vår mening, motverkat spekulationer om händelseförloppet. Genom visualiseringen har Polismyndigheten tydligt redovisat sin vetenskap om förloppet. Att spekulationer motverkas är viktigt utifrån det stora trauma som händelsen har skapat för anhöriga och samhället i stort samt även för enskilda medarbetare vid polisen.

3.13 Digitala spår i klockor och kameror

Smartklockor och videoupptagning kan innehålla uppgifter av betydelse för tidslinjer i en brottsutredning men kan också innehålla felkällor.

Smartklockor

Under arbetet med utvärderingen har vi fått kunskap om en omständighet som var delvis ny för oss. Det handlar om den hälsodata som en s.k. smartklocka kan registrera, t.ex. en Apple Watch. Smarta klockor har funktioner som hanterar bärarens hälsotillstånd. Under intervjuer har vi fått klart för oss att några offer bar smartklockor och att klockorna inte har tömts på den information som de kan ha innehållit.

Smartklockor kan innehålla relativt omfattande registreringar av olika hälsodata. Ofta har dessa data inte har någon större betydelse för en brottsutredning. Det kan exempelvis handla om registrering av bärarens puls.

I ett fall som det på Risbergska skulle sådan data dock kunna ge en annan mer precis tidslinje än den som utredningen har arbetat efter, särskilt om man lägger samman uppgifter från olika smartklockor. En kraftig blödning från en skottskada leder ofta till att pulsen ökar vilket innebär att en smartklockas registrering av bärarens puls skulle kunna ge ett exakt klockslag för skadans inträffande. Vidare hade en exakt tidpunkt för när pulsen avstannade kunnat ges, dvs. en i stort sett exakt tidpunkt för när döden inträffat.

Det skulle vidare kunna innebära komplikationer när smartklockan sedan återlämnas till anhöriga. Klockan kan ha registrerat en tidpunkt för när döden inträffat som är mer exakt än den som polisen har hanterat i brottsutredningen. Det skulle kunna innebära att anhöriga ifrågasätter polisens utredning. Att tidpunkterna eventuellt skiljer sig åt kan även vara en grogrund för olika konspirationsteorier.

Kameror

Ytterligare en ny lärdom för oss i utvärderingsgruppen med koppling till teknik är att ljud som spelas in med hjälp av mobiltelefoner, kroppskameror eller övervakningskameror inte alltid ger en rättvisande bild av en händelse. Det beror på att mikrofonerna i sådana kameror vanligtvis inte är av den kvalitet att de kan skilja på olika ljudknallar.

Ett vapen som avfyrar ett skott ger ifrån sig en smäll eller ljudbang till följd av explosionen när krutet antänds i patronen. När skottet från ett höghastighetsvapen passerar bildas en ljudbang likande en explosion när kulan rör sig snabbare än ljudet. Mikrofoner i olika apparater kan inte skilja på de olika

ljuden och det innebär att om man sammanställer ljudbilder från olika källor kan man få en missvisande bild över hur många skott som avlossats. Ett sådant förhållande uppmärksammades vid massskjutningen vid Risbergska.

I ett område inne på skolan kan man vid den efterföljande skjutincidentrekonstruktionen fastställa att det avlossats 5 skott. När ljudupptagningar från mobiltelefoner och kroppskameror sammanställs i ett sammanhang kan man höra 8 smällar. De felade 3 smällarna förklaras av att mikrofonerna i apparaterna inte klarar av att skilja på olika ljud.

3.14 Hantering av tillhörigheter

Hantering av tillhörigheter som blev kvar i skolan var en omfattande arbetsuppgift.

Hantering av de tillhörigheter som blev kvarlämnade på skolan blev en stor arbetsuppgift för både polisregionen och kommunen. Arbetet inleddes vid polisen men flyttades sedan över till kommunen.

Genom att mobiltelefoner, plånböcker, nycklar och andra väsentliga tillhörigheter blev kvar i skolan förlorade många möjligheten att legitimera sig och att komma åt sina bankkonton.

Ett exempel på vilka konsekvenser som kan uppstå är att några av de drabbade som hade annan nationalitet kontaktade sina hemländers beskickningar för att få hjälp. Beskickningarna kontaktade i sin tur både kommunen och polisen för att försöka bistå sina medborgare.

Det blev ett gemensamt ansvar för kommunen och polisen att hantera frågor runt tillhörigheterna men det var kommunen som gjorde det stora arbetet med insamling, registrering och utlämning. Polisen kan underlätta detta arbete genom en tidig gemensam planering med den som får uppdraget att omhänderta tillhörigheter. I en annan situation, t.ex. ombord på ett fartyg eller i ett varuhus kan uppdraget istället hamna hos ett privat företag där behovet av samverkan med polisen inte är så utvecklat som hos kommunerna.

Tillhörigheter från skolan fyllde 250 flyttkartonger och kommunen byggde ett system med sju stationer för utlämning. Arbetet var mycket omfattande men kommunen känner att de löste problemet på ett bra sätt.

Inför eventuellt framtida händelser med motsvarande scenario kan det vara bra att känna till att polisregionen och Örebro kommun utvecklade en rutin som fungerade. Det är en viktig kunskap som kan vara ett stöd för framtida arbetsuppgifter av liknande art.

3.15 Regionledningscentralernas verksamhet

En polisregion borde vid en akut SH kunna stödjas genom att andra polisregioner tar över delar av driften i RLC.

I Sverige finns idag sju regionledningscentraler (RLC). Från dessa utövas den sambandsmässiga ledningen av polisverksamheten. Vid Noa finns en nationell ledningscentral (NLC) som har i uppdrag att dygnet runt följa läget nationellt och internationellt.

Utvecklingen har gått mot större och färre ledningscentraler och i samband med polismyndighetens bildande 2015 beslutades att det skulle finnas en regionledningscentral i varje polisregion. Den tekniska utvecklingen har inneburit att det idag finns möjlighet att flytta hela verksamheten från ett RLC till ett annat.

Under intervjuerna har framförts att även om det idag är möjligt att ta över hela driften från ett RLC till ett annat så skulle det behöva utvecklas en förmåga att ta över delar av driften från ett RLC till ett annat. Man skulle kunna tänka sig att den löpande driften i polisområdena Värmland och Dalarna skulle kunna ha tagits över av andra RLC i Sverige under den tid då RLC i Bergslagen hanterade det akuta skedet av massskjutningen vid Risbergska. Det skulle ha underlättat för polisregionen att leda insatsen.

Rent tekniskt kan inte detta göras idag och identifieras därför som rimligt att överväga att utveckla framåt. Parallellt med tekniskt möjliggörande finns taktiska överväganden att göra, vidare behöver arbetsmetoder och rutiner samordnas mer över riket och sådana partiella övertaganden tränas och övas.

3.16 Operativ ledning och förundersökningsledning

Det uppstod friktion mellan operativ ledning och förundersökningsledning. Det kan finnas flera förklaringar till detta men det bedöms kunna motverkas genom tydlighet, kompetensinsatser och att öva tillsammans.

Under intervjuer har det framkommit att det uppstått friktion mellan den operativa ledningen av den särskilda händelsen och förundersökningsledningen. Orsaker till friktionen kan ha flera förklaringar.

En förklaring kan vara att det tidigt uppstod behov av att skapa en lägesbild av motivet till gärningen. Den frågan dök upp redan under pågående insats vid Campus Risbergska när frågan om gärningen kunde ha ett främlingsfientligt motiv lyftes från flera håll. Det gavs bl.a. uppdrag till utredningsverksamheten att få fram uppgifter som kunde ge klarhet i motivbilden. Det i syfte att förstå den kommande utveckling och för att kunna påverka det operativa problemet. Utredningsorganisationen hade svårt att leverera svar på den frågan i det tidsperspektiv som kommenderingsledningen önskade.

I normalfallet är utredning av motivbilden inte prioriterad i inledningen av en brottsutredning. Inom metodstödet för utredning av grova våldsbrott (PUG) beskrivs en utredning i fem faser.

Fas 1 – Initiala åtgärder

Fas 2 – Uppstart

Fas 3 – Inhämtning

Fas 4 – Bearbetning och analys

Fas 5 – Sammanställning och avslut

Att undersöka motiv för ett brott torde i normalfallet ligga i fas 3 eller 4, dvs. när utredningen kommit på plats och fått struktur. I den första fasen handlar det om att säkra bevisning som annars kan gå förlorad. Det kan handla om att säkra filmer, annan digital bevisning och vittnesuppgifter i den form man får tag i dem. Analysen av dem får huvudsakligen komma senare.

Det är dock naturligt att det uppstår behov av att snabbt kunna möta frågor om vilket motiv som kan ha utlöst en massskjutning som den på Risbergska. Att kunna få ut korrekt information kan motverka ryktesspridning som annars skulle kunna leda till oönskad händelseutveckling av följdhändelser.

Samtidigt är det viktigt att information man går ut med är korrekt. En för hastigt meddelad information som visar sig inte vara korrekt kan bli kontraproduktiv.

Här hamnar man i ett dilemma där man måste välja mellan två eller fler alternativ som alla har oönskade konsekvenser eller där det inte finns någon tydligt bra lösning.

Situationen kan förvärras av att det i samhället idag finns förväntningar och behov om information som växlarverkar i en takt där det blir nästan omöjligt att leverera svar i den takt som frågor ställs. Det skapas ingen klarhet utan bygger istället stress. Det här är ingen unik företeelse för polisen. Vi har ungefär lika svårt som alla andra att leva med informationsbrist men eftersom vi är en starkt hierarkisk organisation finns det risk för att frågor från högre nivå som egentligen bara avser information upplevs som order och därmed kortsluter uppdragstaktik. Det bör övervägas om vi inom polisen behöver söka metoder för att tradera information och bygga lägesbilder på ett sätt där vi inte belastar varandra med återrapportering och frågor på samma sätt som idag.

Övning av olika scenarion av PDV och terror mellan operativ ledning och förundersökningsledning skulle kunna underlätta hanteringen av liknande situationer i framtiden. Det kan handla om förhållandevis enkla övningar, tabletop-övning, där nyckelpersoner inom kommenderingsledningar, staber och förundersökningsledning samlas för att diskutera och simulera en kris i en icke-hotfull miljö med syfte att identifiera svagheter, förbättra samarbetet och säkerställa att alla känner till sina roller vid en kris.

En observation som gjorts under utvärderingen är att det finns olika uppfattningar om hur länge man ska eller bör fullfölja en förundersökning i det fall gärningsmannen är avliden men där motivbilden ännu inte är fullt klarlagd. Den frågan behandlas delvis nedan.

3.17 Rättegångsbalken och operativ ledning

Det bör övervägas om det ska införas en möjlighet att inom ramen för en förundersökning i vissa fall kunna utreda enbart motivet till ett brott i sig.

Utgångspunkterna för hur en förundersökning ska bedrivas framgår av rättegångsbalken (1942:740) och förundersökningskungörelsen (1947:948). I 23 kap. 2 § rättegångsbalken beskrivs ändamålen med en förundersökning. I paragrafen anges tre olika ändamål. Det första är att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet. Det andra är att utreda om det finns tillräckliga skäl för åtal mot den misstänkte, dvs. att skapa underlag för åklagarens bedömning om det finns tillräcklig grund för att väcka åtal. Det tredje ändamålet är att förundersökningen ska resultera i att bevisningen kan läggas fram i ett sammanhang vid huvudförhandlingen. Vidare framgår av förarbeten att ytterligare ett ändamål med förundersökningen är att ge den misstänkte insyn i utredningsarbetet. Slutligen ska nämnas att åklagare under vissa förutsättningar har en skyldighet att förbereda och utföra målsägandens talan om enskilt anspråk grundat på brottet. Av förarbeten framgår att den utredning som då krävs görs inom ramen för förundersökningen.

Av 23 kap. 4 § 2 stycket rättegångsbalken framgår att förundersökningen ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Det framgår vidare att förundersökningen ska läggas ned om det inte längre finns anledning till att fullfölja den. Utgångspunkten är således att en förundersökning inte får pågå längre än vad som är nödvändigt. Finns det inte längre skäl för att fullfölja förundersökningen ska den läggas ned oavsett i vilket skede utredningen befinner sig och oberoende av skälet för nedläggning. De omständigheter som kan utgöra skäl för nedläggning kan grovt delas in i tre grupper. Det är omständigheter som hänför sig till brottet, till gärningsmannen eller till bevisningen. En typisk omständighet som hänför sig till gärningsmannen är att han eller hon har hunnit avlida. Förundersökningen ska då läggas ned eftersom en avliden person inte kan åtalas och dömas för något brott.

Utifrån lagstiftningen går det inte inom ramen för en förundersökning att endast utreda motivet till ett begånget brott. Som framgår ovan är en utredning av motivet inte något av ändamålen med en förundersökning. Utifrån rättegångsbalken är motivet bakom ett begånget brott inte av intresse. För att kunna utreda motivet inom en förundersökning måste en utredning av motivet föras in som en del av att uppfylla något av ändamålen med en förundersökning. Som exempel kan man tänka sig att en utredning av motivet skulle kunna vara en del i att försöka finna en gärningsman eller en eventuell anstiftare. Det går dock inte att endast utreda motivet för dess egen skull. Att en förundersökning ska läggas ned om det inte längre finns anledning till att fullfölja den har också en påverkan i detta sammanhang. Om det står klart att

det endast finns en gärningsman och att denne har avlidit ska förundersökningen läggas ned och någon utredning av motivet kan då överhuvudtaget inte ske eftersom det inte finns någon anledning att ha förundersökningen pågående.

Motivet bakom ett begånget brott kan ofta vara av stor betydelse, inte minst för brottsoffer och deras anhöriga. Även för samhället i stort kan motivet vara av stor betydelse. Det borde därför övervägas om det inte borde införas en möjlighet att inom ramen för en förundersökning i vissa fall kunna utreda enbart motivet till ett brott i sig. Det skulle t.ex. kunna vara möjligt om det är påkallat utifrån något allmänt eller enskilt intresse samt endast vid brott av viss allvarlighet. Att utredningen av motivet kan ske inom en förundersökning, och inte bredvid, är viktigt utifrån möjligheten att vid behov kunna använda olika tvångsmedel, rättslig hjälp från utlandet osv. Vad gäller tvångsmedel ska det dock framföras att kravet på proportionalitet kan vara svårt att uppfylla då det rör sig om ett tvångsmedel mot en enskild som inte är miss-tänkt för brott för att tillgodose en utredning av motivet till ett brott utifrån ett allmänt intresse.

3.18 BPU, DVI och FLO

Det har förekommit friktion mellan BPU, DVI och FLO, där varje grupp har olika syn på hur samverkan fungerat. Trots de utmaningar som uppstått finns inga strukturella hinder för samarbete. Gemensamma övningar eller en insatsledare forensik bedöms kunna förbättra samordningen

Under utvärderingen har det framkommit att det uppstått friktion mellan brottsplatsutredningen (BPU), gruppen som arbetade med identifieringsarbetet enligt Interpols metod Disaster Victim Identification (DVI) och gruppen utredare som arbetade som kontaktskapande enligt metoden Family Liaison Officers (FLO).

Inom BPU finns upplevelsen att DVI-arbetet skyndade på arbetet med bevis-säkring på brottsplatsen och att vissa åtgärder därför riskerade att inte blev utförda enligt normala rutiner.

Inom DVI finns upplevelsen att framförallt samverkan med FLO inte fungerade eftersom de inte hade tillräcklig kunskap om DVI-metodens strikta protokoll.

Inom FLO finns uppfattningen att DVI var alltför trogna sin metod och att det invercade negativt på polisens förhållande de anhöriga till de avlidna brottsoffren. Hos FLO finns även uppfattningen att identifieringen av de avlidna kunde gått fortare om man använt alternativa metoder för att identifiera de avlidna.

Vid Risbergska var brottsplatsen så omfattande att den fick delas in i olika zoner där kriminaltekniker inom BPU-arbetet arbetade med parallella

uppdrag. DVI-arbetet berörde samtliga dessa zoner och det gjorde att perspektiven blev olika mellan verksamheterna.

Det borde inte finnas några strukturella problem att få till en bra samverkan mellan BPU, DVI och FLO. Förklaringen till att det uppstått friktion har nog andra orsaker. De tre metoderna borde gå att samordna även om de genomförs samtidigt mot en gemensam verksamhet. Förmodligen skulle sådan samordning underlättas om man genomför gemensamma övningar eller seminarier.

Vid mer omfattande insatser, som den på Risbergska, skulle förmodligen arbetet underlättas om det tidigt fanns en utpekad funktion som hade en samlad bild av verksamheten och kunde göra prioriteringar mellan olika arbetsuppgifter. En sådan funktion finns i vissa polisregioner och benämns där som *insatsledare forensik*.

Ett medskick för framtiden är att om man väljer att tillämpa DVI kan det innebära att identifieringen tar längre tid. Samtidigt är det den säkraste metoden för identifiering men det finns andra sätt som är snabbare. Vilken metod man använder får anpassas till situationen i det enskilda fallet.

3.19 Kommunikationsavdelningen

Inom kommunikationsavdelningen (KA) har det uppstått friktion mellan olika nivåer i avdelningen.

Uppdraget för kommunikationsavdelningen beskrivs av dem själva på följande sätt; *KA har i uppdrag att vara ett strategiskt och operativt kommunikationsstöd till hela Polismyndigheten både nationellt och regionalt genom att styra och samordna myndighetens interna och externa kommunikation.*

Under intervjuerna har framkommit att det uppstått friktion mellan olika medarbetare inom kommunikationsavdelningen. En förklaring till detta kan vara att det arbetades från olika håll i vad som upplevdes vara samma uppdrag.

Kommunikatörer i Polisregion Bergslagen (som fick förstärkning från andra polisregioner) arbetade med stöd till kommenderingsledningen i det som beskrivs som operativt kommunikationsstöd.

Från nationell nivå inom kommunikationsavdelningen sattes samman en grupp som avsåg att stödja regionledningen som strategiskt kommunikationsstöd.

Det finns en upplevelse hos kommunikatörerna i Polisregion Bergslagen att den strategiska gruppen rörde sig fram och tillbaka över båda ansvarsområdena (dvs. både strategiska och operativa) och att det skapade osäkerhet och en känsla av misstro.

Ovan i rapporten har beskrivits behovet att öva scenarion av PDV och terror mellan kommenderingsledning och förundersökningsledning. Vid sådana övningar är det lämpligt att även kommunikationsavdelningen deltar.

3.20 Pressträffen 15.30

Pressträffen kl. 15.30 genomfördes för tidigt innan det fanns en gemensam lägesbild.

Polisregion Bergslagen genomförde den 4 februari kl. 15.30 en pressträff tillsammans med andra myndigheter med anledning av massskjutningen på Campus Risbergska. Så här i efterhand är det tydligt att den genomfördes innan det fanns en gemensam lägesbild av vad som inträffat. Om avsikten med pressträffen var att visa på en enad hantering från flera olika aktörer så kan man konstatera att man inte lyckades. Så här i efterhand framstår det snarare som det motsatta – det blev tydligt att aktörerna inte var samordnade något som kan skapa osäkerhet och otrygghet.

Det man ska ha med sig här är att kl. 15.30 var ännu inte alla inrymda och barrikaderade på skolan evakuerade. Många av dem hade stark dödsångest. Kontakten med omvärlden bestod i sms och för lärarnas del via larmappen. De fick således fragmentariska lägesbilder av vad som hände. När någon bultade på dörren och med skarp röst ropade att det var polisen var det flera som inte vågar lita på att det verkligen var poliser utan dörrarna får brytas upp. Att i det sammanhanget kunna följa en direktsänd pressträff via sin mobiltelefon där de inblandade myndigheterna inte är samordnade riskerar att bygga på förvirring och otrygghet för de drabbade.

Under ett initialt skede där mycket fortfarande är oklart bedöms det vara bättre att meddela löpande information via en presstalesperson.

3.21 Särskild händelse, SH

Ledning vis *Särskild händelse* är ett etablerat system inom svensk polis som utvecklats under många år och uppfattas som en framgångsrikt i sin tillämpning. Det har under åren utvecklats med en teoretisk doktrin som av vissa kan upplevas ledningstungt, formaliastyrkt och trögstartat. För att komplettera ledningsförmågan pågår en utveckling av förmågan till ledning i ordinarie organisation (LiO). Under utvecklingen och övergång bedöms det finnas risk för att förmåga och erfarenhet av att leda i SH försämras vid framförallt akuta skeden och att det därmed i efterhand blir svårt att reda ut ansvarsförhållanden.

Särskild händelse är en händelse som är eller förväntas bli så omfattande, allvarlig eller komplex att Polismyndigheten måste planera, organisera eller leda sin verksamhet i särskild ordning.

Med särskild ordning avses en särskild organisation som upprättas tillfälligt och där den ingående polisverksamheten leds genom ett eget ledningssystem.

Den särskilda organisationen är alltid knuten till en särskild händelse och benämns därmed alltid som ”särskild händelse” tillsammans med ett lämpligt och unikt namn. I ärendet om massskjutningen på Risbergsgården benämndes den som *SH Entré*.

Det kan förekomma flera särskilda organisationer samtidigt och som var och en berör en viss specifik händelse. Dessa särskilda organisationer samexisterar med den ordinarie organisationen (ibland referat till som en linjeorganisation). Det finns tre olika typer av särskilda organisationer som kan upprättas:

- Nationell särskild händelse som omfattar polisverksamhet vid fler än en polisregion eller är av sådan karaktär att nationell nivå har bäst förutsättningar att leda arbetet vid den särskilda händelsen.
- Regional särskild händelse som omfattar polisverksamhet inom en polisregion.
- Särskild händelse vid nationella operativa avdelningen som omfattar polisverksamhet vid nationella operativa avdelningen.

SH är ett etablerat system inom svensk polis som utvecklats under många år. Systemet bygger på bl.a. på 14 ledningsprinciper och polismyndighetens handbok för det omfattar 185 sidor. Många inom myndigheten har genomgått de stabsutbildningar som ges för att kunna arbeta inom ramen för SH, men långt ifrån alla.

En iakttagelse som gjorts under utvärderingen är att det där talas om polisanställda har – respektive inte har – stabsutbildning (d.v.s. ledningsutbildningar inom ledningsmetodik SH). Det har påpekats att denna omständighet har gjort det svårt att tolka och förstå uppdrag på samma sätt. Att tolka och förstå uppdrag på samma sätt är en grundförutsättning för att kunna tillämpa uppdragstaktik.

En annan iakttagelse är att de medarbetare som inte har stabsutbildning ofta hamnar i felslutet att staben i sig är en ledningsfunktion när det är ett ledningsstöd till chefen. Det kan leda till att frågor från stabsmedlemmar kan uppfattas som order.

Polisen bedöms sammanlagt ha en tydlig och hög ledningsförmåga genom SH. Det har också länge varit den enda ledningsformen för att kunna arbeta nationellt tillsammans i gemensam nomenklatur och ledningsmetodik. Detta har genom åren lett till att SH i vissa fall nyttjats till händelser där det egentligen inte kanske varit nödvändigt eller nyttjats i fel syfte. Detta kan exemplifieras av tillfällen där SH startats för att ”komma åt” det upplevt effektiva ledningssystemet, men också av för att nyttja de särskilda mandat som finns kopplat till bl.a. avrop av resurs. Omfattande utbildningar och väldokumenterade metoder har även skapat åsikter hos vissa att SH är ledningstungt, formaliastyrkt och trögstartat.

Under senare år (Rpc-beslut 2023) har det skett en utveckling inom polisen där man utvecklar ledning av ordinarie organisation (LiO) i syfte att få en högre och mer proaktiv ledningsförmåga i vardagen. Den grundläggande ledningsmetodikerna är densamma som för SH. Genom att öka förmågan i den ordinarie ledningen förväntas även antalet formella SH att minska samt minskat ”felnyttjande”, men framför allt att man slipper byta metodik när man väljer att övergå att leda i särskild organisation och att ledningskompetensen är återanvändbar i alla ledningsförhållanden. En sådan utveckling tar dock tid och i övergången bedömer författaren risk för att förmågan att leda i SH försämras. En sådan risk bedöms i så fall få störst genomslag på polisens förmåga att hantera akuta SH.

3.22 Polisens driftcenter – en del av ordinarie ledningssystem

Polisens driftcenter är en relativt ny företeelse inom polisen som bidrar till proaktiv informationsdriven brottsbekämpning och överbryggar planlagd och händelsestyrd verksamhet. Det finns beslut om att driftcentren genom effektiv informationsförsörjning primärt understödjer ordinarie linjechefer och inte själva utgör ett eget ledningssystem. Då driftcentren och det utvecklade ordinarie ledningssystemet är relativt nytt och fortfarande under utveckling är det ännu inte helt klart hur systemet är tänkt att fungera parallellt med SH. Detta bedöms vara prioriterat att klargöra.

Som en del av utvecklad proaktiv ledning ingår att effektivt kunna dela och agera på information som myndigheten har eller får till sig. För att kunna göra detta effektivt i vardagen och knyta ihop planlagda insatser och händelsestyrd verksamhet har s.k. *driftcenter* inrättats i de respektive olika organisatoriska ledningsnivåerna. Ett nationellt driftcenter (NDC) och sju regionala driftcenter (RDC) samt möjlighet till driftcenter även på Polisområde (PDC) och lokalpolisområde (LDC). Systemet har en uttalad koppling till systemet Ledning av brottsbekämpning i ordinarie organisation (LIO), där de beskrivs som ledningsstöd till linjen.

NDC består av polisanställda från hela landet och uppdraget är att reducera våldet i nätverksmiljö, kriminell ekonomi och internationella brottsaktörers förmåga att begå brott i Sverige och utomlands. Dessa problemområden bedöms som ”glokala” och har därför valts arbeta med tillsammans ur ett nationellt perspektiv då de inte kan bekämpas i endast en del av geografien eller organisationen.

NDC och RDC tar sig an uppdraget genom att sätta problemet i fokus, arbeta proaktivt, informationsdrivet, anpassningsbart och tillsammans som ett system. Regioner, polisområden och lokalpolisområden avgör utöver de gemensamma problemområdena vilka problem de omfamnar i sina driftcenter.

Arbetet i NDC sker enligt tidsskalorna i LIO dvs. pågående, kommande och på sikt.

I driften av NDC/RDC som bemannas genom veckans alla dagar arbetar man i den pågående tidsskalan. Driften bemannas av fem funktioner: operativa koordinators, lägesfunktionen, underrättelsefunktionen, utredningsfunktionen och analysfunktionen.

Det dagliga arbetet leds via systemet genom att dagliga nationella lägesbilder tas fram tillsammans med de regionala driftcentren för att summera aktuellt, värderat och inriktat läge.

I arbetslaget "Fördjupat problem i fokus" arbetar man i tidsskalan kommande och på sikt. Här finns team för respektive problemområde med en problemområdesansvarig, operativ koordinators, underrättelsefunktion, analysfunktion, brotts- och ärendesamordning och strategisk analytiker. Här är målet att skapa fördjupad förståelse för respektive problem.

Utöver ovan beskrivna funktioner finns hubbar med specialistkompetenser som ingår i arbetet i NDC, exempelvis internationell koordinering, resa och kommunikation.

I NDC finns också poliskollegor från Norge, Danmark och Finland, Säkerhetspolisen och Tullverket som berikar en gemensam lägesbild.

Arbetet i NDC leds ytterst av biträdande avdelningschefen för Noa och operativt av de ansvariga för respektive problemområde.

Nationella operativa inriktningar för arbetet i NDC och RDC beslutas av den nationella operativa ledningsgruppen, Nolg.

En iakttagelse som gjorts under utvärderingen är att RDC vid Bergslagen den 4 februari 2025 ännu var under uppbyggnad. Det har också visat sig att uppbyggnaden av staben kring SH Entré tog kraft från RDC Bergslagen. När det togs ett nationellt beslut om att inte inleda en nationell särskild händelse hamnade frågor kopplade till skjutningen vid Risbergska på NDC. Där upplevde de att RDC Bergslagen hade svårt att leverera underlag till NDC.

Ett driftcentrum på nationell eller regional nivå som fortlöpande följer brottslighet och underrättelser har redan idag ett försprång när det gäller lägesbildsbyggande i förhållande till att starta upp en kommenderingsstab vid en akut särskild händelse. Den utvecklingen kommer säkert att fortsätta och arbete med att hitta gränsyterna och samspelet mellan ordinarie och särskild organisation pågår parallellt med denna utvärdering. Mot den bakgrunden som vi sett vill vi understryka att det behovet kvarstår och är prioriterat.

Det har under utvärderingen framkommit att det finns individer som anser att det är oklart om driftcentrena själva utgör ett ledningssystem. Detta är dock tydligt i avdömt i beslut från Rikspolischefen att det är ett informationsdelningssystem som primärt stödjer ordinarie linjeorganisation.

3.23 Argus

Argus var en obekant organisation för flertalet i Polisregion Bergslagen.

Argus är en organisation inom utredningsverksamheten som gör polisorganisationen förberedd om ett allvarligt brott med samhällspåverkan skulle inträffa, till exempel ett terrorbrott. Tanken har varit att Argus ska aktiveras i samband med en SH där det finns behov har indirekt ledning av utredningsverksamheten.

Det var dåvarande Polismyndigheten i Stockholms län som utvecklade Argus som ett sätt att organisera utredningsverksamheten vid t.ex. terrorbrott. Systemet är inte använt speciellt ofta och idag är det nog mest utvecklat i Polisregion Syd.

Systemet kom att användas i SH Entré sedan polisregion Syd erbjudit sig att åka till Örebro och hjälpa till att organisera utredningsverksamheten enligt Argus.

Polisregion Bergslagen hade inte den kompetensen men kommenderingsledningen upplevde det som att de fick bättre samverkan med utredningsverksamheten när den organiserades enligt Argus.

Under intervjuerna framkom att Argusorganisationen inte är speciellt välkänd inom polisregionen.

En genomgång av hur SH och ledning i ordinarie organisation ska fungera tillsammans bör även omfatta Argus.

3.24 En avslutande reflektion

Det kunde ha slutat helt annorlunda.

Den som läser denna rapport ser att en samlad bild är att polisarbetet vid Risbergsska på det hela taget fungerat. Det finns en del saker som behöver förändras, justeras eller utvecklas men denna gång samverkade metoder, resurser, utrustning och inte minst ledarskap, personligt mod och beslutsamhet till vår fördel. Man behöver dock inte ändra på allt för mycket i förutsättningarna för att situationen fått en helt annan utveckling.

- Om masskjutningen inträffade på en dag när det inte var utbildningsdag, arbetsplatsmöten och annat som gjorde att man snabbt kunde skala upp insatsen.
- Om skolan inte genomfört PDV-utbildning som gjorde att korridorerna snabbt tömdes genom inrymning.
- Om skolan inte haft nationella prov och det funnits ytterligare 500 elever på Campus Risbergsska aktuell dag.

- Om patrullerna i ingripandeverksamheten och den regionala insatsstyrkan varit upptagna i andra delar av polisområdet och därför haft längre responstid.
- Om vi denna dag haft oerfaren personal som vikarierat på kritiska befälsfunktioner.
- Om de första polispatrullerna på plats inte haft samma beslutsamhet och mod.
- Om gärningsmannen mött de första polispatrullerna i anslutning till entréerna och beskjutit dem så att nästa patruller som gick in i skolan var tvungna att kliva över döda och skadade poliser.
- Om verkligheten spelat ut korten i annan ordning så att stress och missförstånd gjort att polispersonal öppnat eld mot varandra.

Då hade denna utvärderingsrapport sett annorlunda ut.

4 Rekommendationer

Under rubrikerna nedan lämnas författarens rekommendationer om vad polismyndigheten kan behöva förändra inför en kommande PDV-händelse.

4.1 Utveckla PDV-metod till att omfatta snabba livräddande åtgärder

Som beskrivits i tidigare avsnitt har insatsen vid Campus Risbergska följt polisens PDV-metod och i den delen som avser att snabbt konfrontera och neutralisera en gärningsman. Det finns utifrån erfarenheterna denna gång inget som talar för att den delen behöver förändras. Den behöver dock kompletteras med metoder för hur man ska genomföra snabbare livräddande insatser. Planering för sådana insatser bör samordnas med främst räddningstjänst, ambulanssjukvård och MSB. Målsättningen med ett sådant arbete bör vara att samtliga blåljusmyndigheterna i hela Sverige är överens om hur de livräddande insatserna ska fullföljas vid en PDV-händelse.

4.2 PDV-utbildning inom polisen

I redovisningen ovan har beskrivits hur skolans PDV-utbildning räddade liv. Det finns mycket som talar för att skadeutfallet varit större om inte skolpersonalen vid Risbergska agerat så snabbt när det förstod att det var skottlossning inne i skolan.

Polisens PDV-utbildningen tar i sin nuvarande form tar sikte på den taktiska delen av insatsen, dvs. hur polispatrullerna ska genomföra insatsen när de kommer till plats. Polisen är dock en stor arbetsgivare med många arbetsplatser som skulle kunna bli föremål för en PDV-händelse och där det inte finns beväpnad polis som snabbt kan ingripa. Det kan handla om receptioner, passcentraler, kontorsarbetsplatser osv. Kunskaper i hur man ska hantera en PDV-händelse i ett sådant sammanhang är nog ganska låg inom polisen. Mot den bakgrunden kan det vara lämpligt att polisen genomför en utbildning/ information intern om hur man bör agera när man blir utsatt för PDV.

En sådan generell utbildning skulle också kunna få operativ betydelse genom att polispersonal får en ökad förståelse för hur personer med PDV-utbildning agerar vid en sådan händelse.

4.3 Sammanhållen ledningsmodell

Polismyndigheten bör göra en översyn av hur ledningsmodellerna SH, ledning av ordinarie organisation och Argus ska fungera tillsammans som ett brottsbekämpande system. En utgångspunkt för det arbetet kan vara en av de principer som 2005 års katastrofkommission (SOU 2005:104) föreslog under benämningen enkelhetsprincipen.

Enkelhetsprincipen ställer krav på att det måste stå klart för var och en hur det egna arbetet passar in i den övergripande strukturen, vart information ska skickas, vem som har beslutsansvaret och vem som ansvarar för

förverkligandet av fattade beslut. Det måste även vara klart vem som har överblicken över vilka beslut som fattas beträffande strategi och konkreta insatser, vilka resultat insatser har lett till och så vidare.

Det nya brottsbekämpande systemet med driftcenter i olika nivåer har utvecklat polisen förmåga att bekämpa en brottslighet som är snabbt föränderlig och digital men det måste bli tydligare hur det interagerar med en särskild händelse. Annars finns risk för att ansvarsförhållandena blir otydliga.

4.4 Öva

Som nämnts i denna rapport är uppfattningen att Polisregion Bergslagen har en god nivå på utbildning och fortbildning när det gäller PDV-metoden. Att fortlöpande öva sådana scenarion har en direkt koppling till förmågan att hantera PDV och terror. I detta sammanhang vill vi framföra några förslag.

- Öva inte bara yttre personal. En del av den friktion som uppstått kan ha sin förklaring i att PDV-metoden inte är tillräckligt bekant för övriga delar av polisorganisationen. Låt övningar även omfatta personal från utrednings- och spaningsverksamhet, RLC, RDC, kommanderingsstaber och KA.
- Avsluta inte varje övning när gärningsmannen blivit konfronterad utan låt den ibland gå vidare i ett eftersök av eventuellt flera gärningspersoner.
- Låt övningar innehålla moment av hur skadade eventuellt kan evakueras även i en akut fas där platsen inte är tillräckligt säker för sjukvårdspersonal att påbörja vård inne i insatsområdet.
- Flertalet av övningarna behöver inte genomföras som fältövningar. Det gäller främst lednings- och stabsfunktioner där man kan genomföra förhållandevis enkla övningar, tabletop-övning som ibland benämns skrivbordsövning. Där samlas nyckelpersoner för att diskutera och simulera en kris i en icke-hotfull miljö med syfte att identifiera svagheter, förbättra samarbetet och säkerställa att alla känner till sina roller vid en kris.